

EESTI VEE-ELUSTIKU SELTS MTÜ

Riigimetsa Majandamise Keskus
rmk@rmk.ee

30. jaanuar 2025

Kooskõlastustaotlus

MTÜ Eesti Vee-elustiku Selts on taotlenud MTÜ Liivi Lahe Kalanduskoguga PRIA strateegilisest meetmest "Looduskeskkonna tingimuste parendamine" projekti "Tõstamaa jõe alamjooksu koristamine prügist, langenud puudest, okstest ning kopra tammidest avamaks kalade rändeteid Tõstamaa jões" toetust. Taotlus esitati Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi (EMKF) 2021-2027 PRIA strateegilise meetme "Looduskeskkonna tingimuste parendamine".

Taotlusele küsib PRIA maaomaniku ja tegevuse kooskõlastust RMK-lt. Palume võimalusel lisada Teiepoolne kooskõlastus allpool kirjeldatud tegevustele 05. veebruariks 2025.

PRIA märkmed:

- 1) Palume esitada tööde alasse jäävate kinnistute maaomanike load. Märkime, et riigi omandis olevate Jõekääru, Liinimetsa, Audru metsekond 223 volitatud valitseja on Riigimetsa Majandamise Keskus ja kinnistu Jõepõllu volitatud valitseja on Maa- ja Ruumiamet.
- 2) RMK kooskõlastus „Siirde-, poolsiirde- ja mageveeliste kalaliikide kudealade taastamise programm 2024–2034“ lisas 1 on tähistatud riiklikult koordineeritud koelmualade taastamistööd I või II prioriteediga. Programmi lisas 1 on II prioriteediga Tõstamaa jõgi (VEE1121100) ja eesmärgiks Tõstamaa jõe loodusliku sängi korrastamine. Kuna riiklikult teostatavaid töid viib läbi Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK), siis palume informeerida RMK-d ja esitada Riigimetsa Majandamise Keskuse kooskõlastus kavandatavate tööde osas.

Planeeritava tegevuse taust ja selgitus.

MTÜ Eesti Vee-elustiku Seltsi tegevused on jagatud kolme etappi, millest käesolevas ja esimeses on eesmärgiks puhastada Tõstamaa jõe alamjooksu.

Projekti eesmärk on esimeses etapis Tõstamaa jõgi puhastada Kalda tänavast kuni jõe suudmeni Tõstamaa lahes langenud puudest, okstest, olmeprahist ja kopra tammidest. Esimese etapi pikkuseks on ca 1.5 km jõelõik, mis on ümbritsetud metsa ja karjamaaga.

Varasemate seiretööde käigus oleme kaardistanud jõkke langenud puude ning nende taha kogunenud prahti ja muda, mis on füüsiliseks takistuseks vee sujuval voolamisel ja kalade rännetel. Samuti avaldab see negatiivset mõju vooluveekogu sanitaarsele seisundile. Meie hinnangul on igal 100 meetrisel jõelõigul probleemseid kohti, mida on tarvis puhastada. Projekti tulemusel taastub kaladele läbipääsetavus koelmutele.

Hetke olukord Tõstamaa jões on kehva, sest langenud puid, kopratamme ja prahti on jões palju (palun vt. pilte lisas) ja see ei võimalda kaladele vaba rännet, mistõttu on aastakümnete jooksul jõest kadunud sinna massiliselt kevadel kudema rändavad haug ja särg. Tõstamaa jões on registreeritud forelli, haugi, särje, teivi, säina, roosärje, hõbekogre, trullingu, luukaritsa, ahvena ning kohalike elanike kinnitustel ka jõesilmu esinemine (Järvekül 2001; Järvekül et al. 2011). Tuleb ära mainida, et leiud on harvad ja vaid sügavamates kohtades. 2020. aasta 24. septembril saadi elektripüügil jõesilmu noorjärke ning kinnitust sai ka jõeforelli, hingu, trullingu, luukaritsa ja ahvena esinemine Tõstamaa jões. Tõstamaa jõgi saab alguse Ermistu järvest (VEE2082300), kus esinevad haug, angerjas, särg, säinas, latikas, nurg, roosärg, linask, koger, karpkala, luts, ahven ja kiisk (Mäemets 1977), kelle hulgas on samuti merelise ja mageveekogu rändavaid liike. Siirdekalade esinemine järves (Mäemets 1977) ja jões (Järvekül et al. 2011) viitab, et Tõstamaa jõgi võiks toimida paremini rändeteena mere ja järve vahel. Vääriskaladest on Tõstamaa jões vähesel määral esindatud jõeforell. Tõstamaa jõgi saab alguse Ermistu järvest (VEE2082300), kus esinevad haug, angerjas, särg, säinas, latikas, nurg, roosärg, linask, koger, karpkala, luts, ahven ja kiisk (Mäemets 1977). Siirdekalade esinemine järves (Mäemets 1977) ja jões (Järvekül et al. 2011) viitab, et Tõstamaa jõel on hea potentsiaal rändeteena mere ja Ermistu järve vahel, kuid selleks tuleb eemaldada füüsilised tõkked, millest mitmed on loodusliku päritoluga ja mitte inimese poolt tekitatud.

Vastavalt 2017. a kinnitatud "Tõhela-Ermistu hoiuala, Tõhela-Ermistu kaljukotka püsielupaiga, Seliste kassikaku püsielupaiga ja Seliste merikotka püsielupaiga kaitsekorralduskava 2017-2026" dokumendile on Keskkonnaamet kavandanud Ermistu järve optimaalse veetaseme määramiseks teostada veerežiimi uuring, mille eesmärgid on:

- täpsustada järve ajalooline veetase;
- hinnata järve veetaset juhul, kui väljavool toimuks vaid läbi Tõstamaa jõe loodusliku sängi;
- selgitada Tõstamaa jõe loodusliku sängi vooluhulk, seisukord ja läbitavus siirdekaladele ning Tõstamaa jõe tehissängi vooluhulk ning selle mõju siirdekalade liikumisele;
- hinnata võimalusi veetaseme tõstmiseks ja määrata järve optimaalne veetase, arvestades erinevate huvigruppide seisukohti.

Nimetatud uuringu tulemustele tuleb kavandada olemasoleva regulaatori rekonstrueerimine või likvideerimine ning Tõstamaa jõe loodusliku sängi korrastamine. Vajalik on astmelise paisutuse eemaldamine ning kalade läbipääsu tagamine kogu jõelõigu ulatuses. Siirdekalade liikumiseks tuleb eelistada Tõstamaa jõe looduslikku sängi, suunates võimalusel kogu jõe vooluhulk sinna. Kuna madalvee perioodil on vooluhulk väga väike, on kalade liikumine võimalik vaid kõrgema veetaseme korral ning aastaringset ligipääsu ei ole võimalik rajada.

(allkirjastatud digitaalselt)

Üllar Meriste

juhatuse esimees

Lisa: 21.09.24 MTÜ EVES poolt dokumenteeritud olukord Tõstamaa jõe alamjooksul

21.09.24 MTÜ EVES poolt dokumenteeritud olukord Tõstamaa jõe alamjooksul

